

تحلیل روند پیدایی و تحول مناطق شهری با تأکید بر GIS

اسماعیل بابایی^۱

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت. (iau.babaii@gmail.com)

چکیده

راهبرد توسعه شهر فرایند آماده سازی و تحقق چشم انداز بلند مدت شهر از طریق تهیه برنامه های عملی کوتاه مدت و میان مدت برای توسعه پایدار شهر است که بر مشارکت فراگیر شهروندان، رشد عادلانه، تعادل زیست محیطی و تقویت رقابت اقتصادی شهر تأکید دارد. هر فضای کالبدی به منظور در برگرفتن فعالیتی معین و برای پاسخگویی به نیازها و خواسته های استفاده کنندگان پدید می آید. ساختار کالبدی شهر دارای ویژگی های طبیعی، تحولات تاریخی مکان شهر و چگونگی توسعه فیزیکی آن است و مجموعه ای از عوامل موجب پیدایش شهر شده اند. یکی از شیوه های تمرکز زدایی در جهان، تمرکز زدایی فضایی بر اساس ایجاد شهرهای جدید است. بر این اساس به منظور تمرکز زدایی از شهرهای بزرگ (مادرشهرها) که دارای سر ریز جمعیتی هستند و محدودیت هایی در گسترش فیزیکی دارند، ایجاد شهرهای جدید با هویت مستقل یا به صورت اقماری یکی از ایده های غالب در نزد متخصصان شهرسازی و برنامه ریزان شهری است. هدف از انجام این پژوهش «بررسی روند پیدایی و تحول منطقه شهری گلسار» در طی چند دهه اخیر می باشد. متغیرهای این تحقیق جهات مطلوب توسعه، تمرکز زدایی از جمعیت و برنامه ریزی و طراحی توسعه شهری می باشد. نتایج یافته های پژوهش نشان داد که شکل گیری منطقه شهری گلسار بر اساس برنامه ریزی و طراحی توسعه شهری بوده و هدف از ایجاد منطقه شهری گلسار تمرکز زدایی از جمعیت شهر رشت بوده است. همچنین مشخص شده که روند احداث منطقه شهری گلسار جهات مطلوب توسعه شهری رعایت شده است.

واژه های کلیدی: برنامه ریزی توسعه شهری، منطقه شهری، GIS، گلسار.

۱- مقدمه

رشد سریع جمعیت جهان باعث بروز مشکلات زیادی از جمله در رابطه با محیط زیست انسانی شده است. جمعیت شهری جهان با سرعتی بیش از جمعیت کل جهان افزایش یافته است. افزایش شهرنشینی هم از نظر تعداد جمعیت و هم از نظر فضای اشغالی جمعیت از پدیده های بحث انگیز محافل علمی جهان بوده است. رشد جمعیت شهری به بهای کاهش درصد جمعیت روستانشین بر اهمیت مطالعه شهرها بخصوص از جنبه های بررسی رابطه متقابل محیط و جمعیت انسانی افزوده است. شهر زیستگاهی است انسان ساخت که در تبعیت از شرایط طبیعی در تعامل با ویژگی های اجتماعی و فرهنگی انسان ها، تمرکز جمعیتی نسبتاً پایدار در گذشته و حال را در خود جای داده است. و بر اساس رفتارها، خواسته ها، نیازها و مهارت های انسانی فضاهای ویژه ای به وجود می آورد که در همه حال به صورت نظام وار و سیستماتیک اجزای متفاوت را به همدیگر پیوند داده و به صورت یک پدیده در درون فضاهای خرد و کلان موقعیت ویژه ای را پیدا می کند. پیچیدگی سیستم های شهری و ناکارآمدی و ناتوانی روش های سنتی که تنها با ارائه راه حل های موضعی و موردی در تلاش برای رفع مسائل و مشکلات موجود هستند؛ موجب گردیده است تا بسیاری از شهرها در شرایط نابسامانی قرار گرفته و با گسترش بی رویه فقر و شرایط بد